

УДК 373:31

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/41-3-25>**Юлія ПОПЕЛИШИН,**

orcid.org/0000-0003-0637-222X

аспірант кафедри педагогіки і методики дошкільної та початкової освіти
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
(Тернопіль, Україна) popelyshnyuliana@gmail.com

ВПРОВАДЖЕННЯ КАНАДСЬКОГО ДОСВІДУ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УКРАЇНІ

Розвиток держави неможливий без удосконалення системи початкової освіти, головним завданням якої на етапі її модернізації є створення належних умов для отримання учнями знань, забезпечення дієвої особистісно орієнтованої освітньої системи, реалізація принципів демократизації, гуманізації та індивідуалізації. Канада – одна з країн, у якій освіті приділяється особлива увага, тому її досвід вартий вивчення і впровадження в Україні. Мета статті – вивчення канадського досвіду початкової школи і можливості його впровадження в Україні. З'ясовано, що сучасна початкова школа покликана забезпечити досягнення освітніх результатів учнів, створити умови для розкриття потенціалу самопізнання, самооцінки, самореалізації та інтеграції дітей у соціокультурний простір із врахуванням здібностей і можливостей кожного учня. Встановлено, що впровадження в Україні прогресивного досвіду Канади в початковій освіті, становить значний науковий інтерес. У результаті проведеного дослідження встановлено, що у Канаді загальна кількість тижневих навчальних годин для учнів 1 і 2 класів складає 25 год., для 3-6 класів також 25 годин. А в Україні для учнів 1 і 2 класів – 48 годин, для 3 і 4 класів – 52 години. Визначено, що згідно з Концепцією Нової української школи результати оцінювання знань учнів 1-4 класів рекомендовано відображати таким чином: у 1-2 класах – вербальною оцінкою; у 3-4 класах – вербальною або рівневою оцінкою за вибором освітнього закладу. У початковій школі Канади оцінка може мати буквене позначення, «+» або «-», або відображатись за 100% шкалою. Проаналізовано та проведено порівняння шести ключових компетенцій для початкової школи, представлених Радою міністрів освіти Канади, та десяти ключових компетенцій, визначених Концепцією Нової української школи. На основі аналізу канадської системи початкової освіти вважаємо доцільним зменшення навчального навантаження учнів початкової школи України з метою уникнення перевантаження дітей. Перспективи подальших наукових досліджень у даному напрямку пов'язані із формуванням в учнів початкової школи мовленнєвої компетентності на уроках української мови.

Ключові слова: початкова школа, початкова освіта, компетенції, оцінювання, обов'язкові предмети, Канада, Україна.

Yuliia POPELYSHYN,

orcid.org/0000-0003-0637-222X

Postgraduate student at the the Department of Pedagogy and Methods of Preschool and Primary Education
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
(Ternopil, Ukraine) popelyshnyuliana@gmail.com

IMPLEMENTATION OF CANADIAN PRIMARY SCHOOL EXPERIENCE IN UKRAINE

The development of the state is impossible without improving the system of primary education, the main task of which at the stage of its modernization is to create appropriate conditions for students to acquire knowledge, ensure an effective personality-oriented educational system, implement the principles of democratization, humanization and individualization. The development of the state is impossible without improving the system of primary education, the main task of which at the stage of its modernization is to create appropriate conditions for students to acquire knowledge, ensure an effective personality-oriented educational system, implement the principles of democratization, humanization and individualization. It was found that the modern primary school is designed to ensure the achievement of educational results of students, to create conditions for the potential of self-knowledge, self-esteem, self-realization and integration of children into the socio-cultural space, taking into account the abilities and capabilities of each student. It has been established that the introduction of Canada's progressive experience in primary education in Ukraine is of considerable scientific interest. A comparison of six key competencies for primary school, presented by the Council of Ministers of Education of Canada, and ten key competencies defined by the New Ukrainian School Concept was analyzed and compared. As a result of the study, it was found that in Canada, the total number of weekly teaching hours for students in grades 1 and 2 is 25 hours, for grades 3-6 also 25 hours. And in Ukraine for students of 1st and 2nd grades – 48 hours, for 3rd and 4th grades – 52 hours. It is determined that according to the Concept of the New Ukrainian School, the results of assessment of knowledge of students of grades 1-4 are recommended to be reflected as follows: in grades 1-2 - verbal

assessment; in grades 3-4 - verbal or level assessment at the choice of the educational institution. In a Canadian primary school, a grade can be alphabetical, "+" or "-", or displayed on a 100 % scale. Based on the analysis of the Canadian primary education system, we consider it appropriate to reduce the workload of primary school students in Ukraine in order to avoid overloading children. Prospects for further research in this area are associated with the formation of primary school students' speech competence in Ukrainian language lessons.

Key words: *primary school, primary education, competencies, assessment, compulsory subjects, Canada, Ukraine.*

Постановка проблеми. Основною цільовою функцією системи освіти є забезпечення ефективної діяльності закладів освіти та надання якісних освітніх послуг. У багатьох зарубіжних країнах імплементовані та функціонують програми асекурації якісних освітніх послуг, визначені в положеннях національної політики щодо забезпечення якісної початкової освіти. Для закладів освіти в Україні актуальною тенденцією вдосконалення системи початкової освіти є зміщення пріоритету з максимальної економії державних ресурсів при наданні освітніх послуг на максимальну ефективність їх використання.

Розвиток держави неможливий без удосконалення системи початкової освіти, головним завданням якої на етапі її модернізації є створення належних умов для отримання учнями знань, забезпечення дієвої особистісно орієнтованої освітньої системи, реалізація принципів демократизації, гуманізації та індивідуалізації, інтеграції педагогічного процесу. Це, у свою чергу, сприятиме формуванню життєвої компетентності учнів, їх фізичної та психологічної готовності до виконання нової соціальної ролі. Канада – одна з країн, у якій освіті приділяється особлива увага, тому її досвід вартий вивчення і впровадження в Україні.

Аналіз досліджень. Питання реформування початкової освіти в Україні у контексті впровадження канадського досвіду досліджувала незначна кількість науковців. Зокрема, проблеми початкової освіти в Україні вивчали Кремень В., Романчук А.І., Friedman O., Trines S.; особливості організації навчання у початкових класах Канади та перспективи їх запровадження в українській освітній простір розглянули у своїх наукових працях Хомич О.О., Shturba A. Зважаючи на невелику кількість досліджень, проблема впровадження канадського досвіду початкової школи в Україні залишається актуальною і потребує подальших наукових досліджень.

Мета статті – вивчення канадського досвіду початкової школи і можливості його впровадження в Україні.

Виклад основного матеріалу. Початковий рівень освіти є основним етапом шкільного навчання, адже саме тут закладається фундамент для формування особистості майбутнього громадянина. Початкова освіта покликана забезпечити

подальше формування та всебічний розвиток дитини, виявити та розвинути її здібності у різних видах діяльності, створити умови для оволодіння базовим рівнем освіти та здатністю навчатися протягом усього життя (Романчук, 2018: 180 -181).

Головне завдання початкової школи – навчити учнів здобувати знання, формувати наполегливість, цілеспрямованість, бажання і здатність учитися самостійно, з інтересом і задоволенням, здійснювати пошук істини, життєвих цінностей в умовах навчального діалогу, співробітництва та взаєморозуміння між учнем і вчителем (Кремень, 2003: 7). Щоб сформувати в учнів уміння вчитися, раціонально здобувати знання, важливо розвивати у них комплекс різноманітних організаційних та інтелектуальних навичок, які забезпечують самостійність у навчанні (Shturba, 2021: 62).

У системі початкової освіти в Україні відбулися докорінні зміни. Українські першокласники з 1 вересня 2018 року навчаються за новим Державним стандартом початкової освіти, затвердженим Кабінетом Міністрів України 21 лютого 2018 р. № 87. (ДСПО, 2018). Стандарт, розроблений у рамках реформи «Нова українська школа» відповідно до Закону України «Про освіту», визначає основні вимоги до початкової освіти в Україні (Про освіту, 2017). Скиба М. зазначає, що Нова українська школа працює на основі педагогіки партнерства, яка ґрунтується на спілкуванні, взаємодії та співпраці між учителем, учнем та батьками (Скиба, 2019).

Для дослідження можливості впровадження в українських школах компетентнісного навчання, метою якого є виховання громадянина з активною життєвою позицією, доцільно проаналізувати досвід країн, які досягли значних успіхів в оновленні навчального процесу у початковій школі відповідно до сучасних вимог. Оскільки освітня система Канади за результатами PISA посідає 8 місце та вважається однією із найкращих освітніх систем у світі (PISA, 2019), досвід організації початкової освіти у Канаді викликає значний науковий інтерес у контексті його впровадження в Україні.

Особливістю канадської освіти є те, що всі навчальні заклади підпорядковуються провінційним урядам і кожна з провінцій самостійно

визначає параметри навчання і структуру системи освіти.

Шкільна освіта в Канаді побудована за американською моделлю, знаменитою своїм прогресивним підходом до навчального процесу та націленістю на формування ініціативної, відповідальної та всебічно розвиненої особистості. Навчальна програма початкової школи відповідає віковим категоріям учнів і розроблена таким чином, щоб допомогти їм якнайповніше розкрити свій потенціал, синтезувати інформацію, приймати обґрунтовані рішення, спілкуватися та процвітати у глобальному суспільстві. Потреби учнів різноманітні, тому зміст навчальної програми передбачає розвиток знань та навичок усіх учнів (TOCG, 2019).

Початкова освіта обов'язкова у всіх провінціях і триває з 1 по 6 або по 8 клас (з 6 до 11 або 13 років). У деяких провінціях 7-8 класи виділяють в окрему проміжну категорію – middle school. Залежно від класу формується перелік обов'язкових предметів і предметів, які учень обирає за власним бажанням. У Канаді в англійській початковій школі другою мовою є французька (у школах із основною французькою мовою, шкільне управління може запропонувати обрати другою мовою поглиблену французьку, або англійську). У провінціях Онтаріо та Нью-Брансвік початкова освіта триває з 1 по 8 класи, тому до обов'язкових предметів у 7 та 8 класах додається історія і географія.

Нерозподілені години з основних дисциплін у початковій школі Канади включають додаткові предмети: міжнародні мови, розвиток англійської грамотності, французьку як другу мову, бізнес-дослідження, канадські та світові дослідження, комп'ютерні технології, управління та кар'єрну освіту, додатковий курс здоров'я та фізичної культури, додатковий курс математики, соціальні та гуманітарні дисципліни тощо.

У всіх провінціях перехід до наступного класу, а також перехід з початкової до середньої школи здійснюється на розсуд окремих шкіл за результатами зданих предметів, а не стандартизованих іспитів (Mingyue, 2017).

Для порівняння в Україні початкову освіту здобувають з 6 років, навчання триває чотири роки. Цикл навчання включає дві фази: перша фаза – 1 та 2 класи – полягає в адаптації дітей до школи в ігровій формі; друга фаза – 3 та 4 класи – зосереджена на розвитку в учнів відповідальності та незалежності. Зарахування у перший клас здійснюється відповідно до місця проживання дитини. Кожна школа обслуговує певний район і гарантує місце для всіх дітей шкільного віку, які

проживають у цьому районі. Навчальна програма включає читання, письмо, математику, фізичну культуру, природу, мистецтво і музику та ін. Після закінчення 4 класу учні складають державний іспит, який оцінює їх успішність з української (або іншої рідної мови), читання та математики (Friedman, Trines, 2019).

У таблиці 1 узагальнено інформацію щодо обов'язкових предметів, які передбачені навчальною програмою для початкової школи в Канаді та в Україні.

Як видно з таблиці 1, загальна кількість годин на вивчення обов'язкових предметів у Канаді для учнів 1 і 2 класів складає 25 год., для 3-6 класів також 25 годин. В Україні для учнів 1-2 класів – 48 год., для учнів 3 і 4 класів – 52 год. Перелік обов'язкових предметів в Канаді і Україні за змістом дуже схожий, незважаючи на подекуди різні назви і групування. Загальна ж кількість годин в українській початковій школі вдвічі перевищує кількість годин у канадській початковій школі. Вважаємо, що навчальне навантаження у початковій школі не повинно призводити до перевантаження учнів, а має забезпечувати безпечні і здорові умови здобуття освіти. Тому, на нашу думку, доцільно більш детально вивчити канадське Basic school regulation і запровадити позитивний досвід у вітчизняну практику.

Якщо говорити про тривалість уроку для учнів початкових класів, то в Канаді вона різна і визначається шкільним управлінням (Basic school regulation, 2021). В Україні тривалість уроку для учнів 1 класу становить 35 хвилин, для учнів 2-4 класів – 40 хв. (Наказ МОЗ, 2020). Вважаємо м'яку реалізацію ступеневого режиму навчання з 35-хвилинної до 40-хвилинної тривалості уроку цілком виправданою, оскільки вона передбачає поступове введення дитини у шкільне життя. У Канаді для учнів початкової школи передбачено 50 хв. на обід щодня, 2 перерви мінімум по 20 хв., одну вранці, а другу вдень. В Україні для учнів 1 класу перерви між уроками становлять не менше 15 хв., у 2-4 класах – 10 хв., тривалість великої перерви після 2-го і 3-го уроків – 20-30 хв. (Наказ МОЗ, 2020). Формально відмінності у режимі роботи початкової школи в Канаді і в Україні незначні. Скорочена тривалість уроків і наявність достатніх перерв дозволяє не руйнувати психіку дитини, оберігати її від надмірних навантажень, що, в свою чергу, сприяє формуванню позитивного ставлення до навчання.

Щодо системи оцінювання у початковій школі, то вона покликана допомогти дитині розвинути впевненість у собі і здорову самокритичність,

Таблиця 1

Обов'язкові предмети в початковій школі Канади та України

Канада				Україна			
Перший цикл		Другий і третій цикл		Перший цикл		Другий цикл	
1 і 2 класи		3, 4, 5 і 6 класи		1 і 2 класи		3 і 4 класи	
Обов'язкові предмети	Год.	Обов'язкові предмети	Год.	Обов'язкові предмети	Год.	Обов'язкові предмети	Год.
Мова навчання	9 год.	Мова навчання	7 год.	Українська мова та література	14 год.	Українська мова та література	14 год.
Математика	7 год.	Математика	5 год.	Іноземна мова	5 год.	Іноземна мова	6 год.
Фізкультура та здоров'я	2 год.	Фізкультура та здоров'я	2 год.	Математика	8 год.	Математика	10 год.
Загальний розподілений час	18 год.	Загальний розподілений час	14 год.	Образотворче і музичне мистецтво	4 год.	Образотворче і музичне мистецтво	4 год.
Друга мова (французька чи англійська)		Друга мова (французька чи англійська)		Фізична культура	6 год.	Фізична культура	6 год.
Художня освіта (2 з 4 наступних предметів: драма; образотворче мистецтво; танці; музика).		Художня освіта (2 з 4 наступних предметів, передбачених для першого циклу, 1 з яких вивчається у цьому циклі)		Я досліджую світ (природнича, громадянська, історична, соціальна, галузі, збереження здоров'я)	6 год.	Я досліджую світ (природнича, громадянська, історична, соціальна галузі, збереження здоров'я)	6 год.
Етика та релігійна культура		Етика та релігійна культура		Інформатика, дизайн та технології	3 год.	Інформатика, дизайн та технології	4 год.
		Географія, історія, громадянська освіта		Загальний час	46 год.	Загальний час	50 год.
		Наука і технології		Додаткові години для вивчення предметів, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	2 год.	Додаткові години для вивчення предметів, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	2 год.
Нерозподілені години	7 год.	Нерозподілені години	11 год.	Загальнорічна к-сть навчальних год.	48 год.	Загальнорічна к-сть навчальних год.	52 год.
Загальна к-сть год.	25 год.	Загальна к-сть год.	25 год.				

Примітки: сформовано автором на основі (Basic school regulation, 2021; Навчальні програми, 2021)

або іншими словами здорову самооцінку. Як у Канаді, так і в Україні оцінювання є конфіденційною інформацією, що стосується тільки вчителя, дитини і її батьків. Згідно з Концепцією Нової української школи результати оцінювання знань учнів 1-4 класів рекомендовано відображати таким чином: у 1-2 класах – вербальною оцінкою (оцінювальне судження); у 3-4 класах – вербальною або рівневою оцінкою за вибором освітнього закладу. У початковій школі Канади система оцінок дещо відрізняється від звичної, оскільки оцінки учням виставляють не у балах, а у відсотках, оцінюючи кількість повних і правильних відповідей. Наприклад, 50-60% приблизно відповідає «трійці», 65-75% «четвірці», 80-90% «п'ятірці». На підставі отриманих з усіх предме-

тів оцінок підраховується середній бал (відсоток). Для переходу на наступний курс учень повинен набрати більше 50%. Оцінка також може мати буквене позначення, знак «+» або «-» (таблиця 2).

Код «R» використовують для оцінювання успішності учнів 1-8 класів та складання звітів про їх успішність. Якщо оцінка нижче 50%, то перед продовженням вивчення предмету учень повинен пройти додаткове навчання. Розробляється стратегія для задоволення потреб у навчанні конкретних учнів з метою підвищення їх успішності. Код «I», який свідчить про недостатність доказів для визначення оцінки, використовують у звітах про успішність учнів.

У Канаді учні двічі на рік отримують Report Card – звіт про успішність. У першій частині звіту

Система оцінювання учнів початкової школи в Канаді та Україні

Оцінювання учнів в Канаді			Оцінювання учнів в Україні
1-6 клас		7-8 клас (у провінції Онтаріо та Нью-Брансвіку), %	1-4 клас
Рівень 4+	A+	95-100	«високий» (В)
Рівень 4	A	87-94	
Рівень 4-	A-	80-86	
Рівень 3+	B+	77-79	«достатній» (Д)
Рівень 3	B	73-76	
Рівень 3-	B-	70-72	
Рівень 2+	C+	67-69	«середній» (С)
Рівень 2	C	63-66	
Рівень 2-	C-	60-62	
Рівень 1+	D+	57-59	«початковий» (П)
Рівень 1	D	53-56	
Рівень 1-	D-	50-52	
«R» або нижче 50	«R» або «I»	«R» або «I»	

Примітки: сформовано автором на основі: Методичні рекомендації оцінювання результатів навчання, 2021; Administrative guideline, 2011.

оцінюються характеристики учня (організованість, здатність до самостійної роботи, співпрацю з однокласниками, ініціативність та саморегуляцію) та результати здобутих знань за кожним предметом літерами: E – Excellent (відмінно), G – Good (добре), S – Satisfactory (задовільно), N – Needs Improvement (потребує покращення). За кожен предмет може виставлятися декілька оцінок (за кожний вивчений розділ; у мовних предметах – за читання, письмо, розмовне мовлення, грамотність) (Administrative guideline, 2011).

В Україні з імплементацією Концепції Нової української школи учні початкових класів щосеместрово отримують Свідоцтво досягнень, у якому фіксується рівень досягнень школяра. Оскільки система звітності про успішність учнів в Україні перебуває на етапі становлення, досвід Канади щодо практики імплементації звіту про успішність Report Card має потенціал для покращення системи оцінювання (Попелишин, 2020: 371).

Ще однією актуальною проблемою сучасної початкової освіти є формування компетентностей учнів. У світовій практиці ефективність освіти пов'язують із реалізацією компетентнісного підходу, що передбачає орієнтацію освітнього процесу на одержання результату.

Рада міністрів освіти Канади розробила глобальні компетенції, які базуються на міцному фундаменті математичної і мовної грамотності та покликані підготувати учнів до вирішення у майбутньому соціальних, економічних, політичних, екологічних питань (Pan-Canadian global competencies, 2017). На 105-му засіданні Ради

міністрів освіти Канади, яке відбулося у 2016 році, окреслено шість ключових компетенцій для початкової школи.

У Концепції Нової української школи наведено 10 ключових компетенцій, необхідних учням початкової школи для особистої реалізації, розвитку і які здатні забезпечити життєвий успіх у сучасному динамічному світі (таблиця 3).

Потрібно зазначити, що 10 ключових компетенцій для початкової школи в Україні мають більш вузький напрямок. Компетенція «спілкування» (із Компетенцій для початкової школи в Канаді), в українській класифікації має два напрямки: спілкування державною мовою та спілкування іноземними мовами, що свідчить про різне ставлення до концепції вивчення мови в обох країнах. У Канаді здатність спілкування не поділяють на індивідуальні навички спілкування іншими мовами. Вивчення мови у цій країні - поширене явище, а не вимога часу чи навчальної програми. В Україні як окрему компетенцію виділяють «можливість спілкування іноземною мовою», оскільки цей аспект проблематичний і вимагає підвищення рівня вивчення іноземних мов.

Компетенція «критичне мислення та вирішення проблем» (із Компетенцій для початкової школи в Канаді), у Концепції Нової української школи відображено як «основні компетентності у природничих науках і технологіях» та «математична компетентність». У канадській освіті глобальні компетенції базуються «на міцних засадах рахунку та грамотності». У системі української початкової освіти більше уваги повинно приділя-

Компетенції для початкової школи в Канаді та Україні

Компетенції для початкової школи в Канаді	Компетенції для початкової школи в Україні
1. <i>Критичне мислення та вирішення проблем</i> – вирішення складних питань та проблем шляхом обробки та аналізу інформації для прийняття обґрунтованих суджень та рішень.	1. <i>Спілкування державною мовою</i> (і рідною мовою, якщо вона відрізняється). Здатність у мовленні та письмі висловлювати та інтерпретувати ідеї, думки, почуття, факти та погляди: слухаючи, говорячи, читаючи, пишучи та використовуючи мультимедіа.
2. <i>Інновації, творчість та підприємництво</i> – здатність втілювати ідеї в дії для задоволення потреб громади.	2. <i>Спілкування іноземними мовами</i> . Вміння адекватно розуміти поняття, висловлені іноземною мовою, висловлювати як у мовленні, так і письмово ідеї, думки, почуття, факти та погляди.
3. <i>Співпраця</i> – взаємодія когнітивних, міжособистісних та внутрішньоособистісних компетентностей, необхідних для ефективної та етичної участі у команді.	3. <i>Математична компетентність</i> . Культура логічного та алгоритмічного мислення. Уміння використовувати математичні (числові та геометричні) методи для вирішення практичних завдань у різних сферах діяльності.
4. <i>Спілкування (комунікація)</i> – вираження змісту певної теми у різних контекстах для різної аудиторії та різних цілей.	4. <i>Основні компетентності у природничих науках і технологіях</i> . Вміння застосовувати наукові методи для спостереження, аналізу, формулювання гіпотез, збору даних, проведення експериментів та аналізу їх результатів.
5. <i>Глобальна громадянська та сталий розвиток</i> – розуміння екологічних, економічних та соціальних проблем, їх взаємозв'язку і впливу на окремих людей, суспільство та країни; пропагування принципів справедливості, прав людини тощо.	5. <i>Інформаційно-цифрова компетентність</i> передбачає впевненість та критичну оцінку при використанні ІКТ для виробництва, дослідження, обробки та обміну інформацією на робочому місці, суспільстві та в особистому спілкуванні.
6. <i>Навчати вчитися, формування самоусвідомлення і самореалізації</i> – усвідомлювати та проявляти свободу дій у процесі навчання, включаючи розвиток схильностей, що підтримують мотивацію, наполегливість, стійкість та саморегуляцію; віра у здатність навчатися.	6. <i>Уміння вчитися упродовж життя</i> . Здатність шукати та оволодівати новими знаннями, здобувати нові навички, організувати навчальний процес шляхом ефективного управління ресурсами та інформаційним потоком, здатність оцінювати власні навчальні досягнення та вчитися протягом усього життя.
	7. <i>Ініціативність і підприємливість</i> . Здатність генерувати та реалізовувати нові ідеї та ініціативи з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства та нації в цілому.
	8. <i>Соціальна та громадянська компетентності</i> . Вміння працювати з іншими для досягнення результатів, запобігання і вирішення конфліктів, досягнення компромісів.
	9. <i>Обізнаність та самовираження у сфері культури</i> . Вміння цінувати предмети мистецтва, формувати власний художній смак, самостійно висловлювати ідеї, переживання почуття до творів мистецтва.
	10. <i>Екологічна грамотність і здорове життя</i> . Здатність розумно та раціонально використовувати природні ресурси в рамках сталого розвитку, усвідомлення ролі навколишнього середовища в житті та здоров'ї людини, а також здатність та готовність вести здоровий спосіб життя.

Примітки: сформовано автором на основі джерела: (Pan-Canadian global competencies, 2017; НУШ, 2016).

тися умінню використовувати математичні (числові та геометричні) методи для вирішення практичних завдань у різних сферах діяльності.

Канадські компетенції «глобальної громадянськості і сталості» та «співпраці» частково відображаються в українській «соціальній та громадянській компетентності». Простежується тенденція фрагментації при визначенні ключових компетентностей української початкової освіти. Співпраця у вітчизняній школі - це лише частина уроку, певна командна гра чи вправа. Але та ж компетенція у канадській школі має більш широке значення та застосування: учні взаємодіють із різ-

ними спільнотами чи групами та використовують ряд технологій для роботи з іншими людьми.

Канадська компетенція «інновації, творчість та підприємництво» дає можливість сприяти вирішенню складних економічних, соціальних та екологічних проблем для задоволення потреб спільноти різними способами, а також висувати гіпотези та експериментувати із новими стратегіями чи методами для демонстрації лідерства, ініціативи, креативності та винахідливості у ряді творчих процесів тощо. Відповідно до Концепції Нової української школи мета компетенції «ініціативність і підприємливість» - навчити учнів

генерувати нові ідеї та ініціативи з метою підвищення власного соціального статусу та розвитку спільноти.

У канадських компетенціях для початкової школи відсутні математична компетентність, основні компетентності у природничих науках і технологіях, інформаційно-цифрова компетентність та екологічна грамотність і здоровий спосіб життя. Дані компетенції є складовою різних глобальних компетенцій. В Україні екологічна грамотність – одна з ключових компетенцій Концепції Нової української школи. Єдина компетенція, яка повністю збігається і в канадській, і в українській системі початкової освіти - навчання протягом усього життя. Це вимога часу, без якої сучасний громадянин не зможе реалізувати себе як кваліфікованого працівника, свідомого громадянина своєї країни. Невід'ємною складовою цієї компетентності є розвиток емоційного інтелекту для розуміння себе та інших людей (Pan-Canadian global competencies, 2017; НУШ, 2016).

Таким чином, у контексті модернізації освіти в Україні та реформування початкової школи, досвід Канади, як країни з високим рівнем освіти, може стати прикладом для наслідування. Вивчення досвіду інших країн сприятиме побудові освітнього процесу, у якому школа стане місцем, де зростатиме свідомий, активний, розумний, здоровий громадянин. Тому запозичення окремих аспектів формування системи початкової освіти

при реформуванні законодавства про освіту в Україні вважаємо доцільним.

Висновки. Послідовна державна освітня політика сконцентрована на формуванні початкової освіти у напрямку міжнародних та європейських стандартів у даній сфері.

Сучасна школа, як соціально-педагогічна система, покликана забезпечити досягнення освітніх результатів, які відповідають цілям розвитку особистості та сучасним вимогам суспільства. У початковій школі повинні бути створені умови для розкриття потенціалу самопізнання, самооцінки, самореалізації та інтеграції дітей у соціокультурний простір із врахуванням здібностей і можливостей кожного учня.

Для формування якісної початкової освіти державна освітня політика в Україні повинна реалізовуватися поетапно із використанням досвіду інших країн, зокрема Канади як країни з високим рівнем освіти. На першому етапі реалізації державної освітньої політики необхідно визначити нагальні проблеми у системі функціонування початкових шкіл та управління якістю початкової освіти, а на другому – імплементувати в освітній процес удосконалену нормативно-правову базу.

Перспективи подальших наукових досліджень у даному напрямку пов'язані із формуванням в учнів початкової школи мовленнєвої компетентності на уроках української мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Administrative guideline. Assessment, Evaluation, Grading and Reporting Guideline: Grades (2011), pp. 1 – 12. Retrieved from: <https://www.nearnorthschools.ca/administrative-guideline-assessment-evaluation-and-reporting-guideline-grades-1-12/> (accessed 20 August 2021).
2. Basic school regulation for preschool, elementary and secondary education. Education Act (2021). *Québec Official Publisher*. Retrieved from: <http://legisquebec.gouv.qc.ca/en/pdf/cr/I-13.3,%20R.%208%20.pdf> (accessed 20 August 2021).
3. Friedman O., Trines S. (2019). Education in Ukraine. WENR. Retrieved from: <https://wenr.wes.org/2019/06/education-in-ukraine> (accessed 20 August 2021).
4. Mingyue C. (2017). Education in Canada. WENR. Retrieved from: [://wenr.wes.org/2017.2017/09/education-in-canada](https://wenr.wes.org/2017.2017/09/education-in-canada) (accessed 23 August 2021).
5. Pan-Canadian global competencies (2017). Council of Ministers of Education, Canada. Retrieved from: [://static1.squarespace.com/static/5af1e87f5cfd79c163407ead/t/5c6597f353450a15233b6e7c/1550161912721/Pan-Canadian+Global+Competencies+Backgrounder_EN.pdf](https://static1.squarespace.com/static/5af1e87f5cfd79c163407ead/t/5c6597f353450a15233b6e7c/1550161912721/Pan-Canadian+Global+Competencies+Backgrounder_EN.pdf) (accessed 23 August 2021).
6. PISA 2018 Results (2019). *Combined executive summaries*, vol. I, II & III. OECD. Retrieved from: https://www.oecd.org/pisa/Combined_Executive_Summaries_PISA_2018.pdf (accessed 23 August 2021).
7. Shturba A. (2021). Review of pan-canadian global competencies in the context of the reforming of primary education in Ukraine. *Pedagogy and Education Management Review*, no 2, pp. 60–67.
8. The Ontario curriculum grades 1-8 (2019). *Health and physical education*. Retrieved from: <https://assets-us-01.kc-usercontent.com/fbd574c4-da36-0066-a0c5-849ffb2de96e/db4cea83-51a1-458d-838a-4c31be56bc35/2019-health-physical-education-elem-PUBLIC.pdf> (accessed 23 August 2021).
9. Державний стандарт початкової освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 / Верховна Рада України.
10. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р.
11. Кремень В. Підготовка вчителя в умовах переходу загальноосвітньої школи на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання. *Вища школа*. 2003. № 1. С. 3–11.

12. Методичні рекомендації щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4-х класів закладів загальної середньої освіти: Наказ МОН України від 13.07.2021 № 813.

13. Навчальні програми для 1-4 класів. Програми Нової української школи. Міністерство освіти і науки України. 2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli> (дата звернення 13.08.2021).

14. Попелишин Ю.П. Особливості організації навчання у початкових класах Канади та перспективи їх запровадження в українській освітній простір. *Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі: літні диспути: тези доп. II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 17-18 серпня 2020 р. Педагогічні науки*. Дніпро, 2020. С. 370-372.

15. Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти: Наказ МОЗ України від 25.09.2020 № 2205.

16. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII.

17. Романчук А.І. Актуальні проблеми реформування початкової освіти України в сучасних умовах. *Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія : Педагогічні науки*. 2018. Вип. 140. С. 180-185.

18. Скиба М. Краще разом. Що таке педагогіка партнерства і навіщо вона в НУШ. 2019. URL: <https://nus.org.ua/articles/pedagogika-partnerstva-shho-take-ta-yak-zrozumity-chy-vona-ye-u-shkoli/> (дата звернення 13.08.2021).

REFERENCES

1. Administrative guideline. Assessment, Evaluation, Grading and Reporting Guideline: Grades (2011), pp. 1–12. Retrieved from: <https://www.nearnorthschools.ca/administrative-guideline-assessment-evaluation-and-reporting-guideline-grades-1-12/> (accessed 20 August 2021).

2. Basic school regulation for preschool, elementary and secondary education. Education Act (2021). *Québec Official Publisher*. Retrieved from: <http://legisquebec.gouv.qc.ca/en/pdf/cr/I-13.3,%20R.%208%20.pdf> (accessed 20 August 2021).

3. Friedman O., Trines S. (2019). Education in Ukraine. *WENR*. Retrieved from: <https://wenr.wes.org/2019/06/education-in-ukraine> (accessed 20 August 2021).

4. Mingyue C. (2017). Education in Canada. *WENR*. Retrieved from: [://wenr.wes.org/2017.2017/09/education-in-canada](https://wenr.wes.org/2017.2017/09/education-in-canada) (accessed 23 August 2021).

5. Pan-Canadian global competencies (2017). Council of Ministers of Education, Canada. Retrieved from: [://static1.squarespace.com/static/5af1e87f5cfd79c163407ead/t/5c6597f353450a15233b6e7c/1550161912721/Pan-Canadian+Global+Competencies+Backgrounder_EN.pdf](https://static1.squarespace.com/static/5af1e87f5cfd79c163407ead/t/5c6597f353450a15233b6e7c/1550161912721/Pan-Canadian+Global+Competencies+Backgrounder_EN.pdf) (accessed 23 August 2021).

6. PISA 2018 Results (2019). *Combined executive summaries*, vol. I, II & III. OECD. Retrieved from: https://www.oecd.org/pisa/Combined_Executive_Summaries_PISA_2018.pdf (accessed 23 August 2021).

7. Shturba A. (2021). Review of pan-canadian global competencies in the context of the reforming of primary education in Ukraine. *Pedagogy and Education Management Review*, no 2, pp. 60–67.

8. The Ontario curriculum grades 1-8 (2019). *Health and physical education*. Retrieved from: <https://assets-us-01.kc-usercontent.com/fbd574c4-da36-0066-a0c5-849ffb2de96e/db4cea83-51a1-458d-838a-4c31be56bc35/2019-health-physical-education-elem-PUBLIC.pdf> (accessed 23 August 2021).

9. Derzhavnyj standart pochatkovoji osvity [State standard of primary education] (2018). Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 ljutogho 2018 r. No 87 / Verkhovna Rada Ukrainy.

10. Konceptija realizaciji derzhavnoji polityky u sferi reformuvannja zagaljnoji serednjoji osvity «Nova ukrajinsjka shkola» na period do 2029 roku [The concept of implementing the state policy in the field of reforming general secondary education "New Ukrainian School" for the period up to 2029] (2016). Rozporjadzhennja Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14 ghrudnja 2016 r. No 988-r.

11. Kremenj V. (2003). Pidgotovka vchytelja v umovakh perekhodu zagaljnoosvitnjoji shkoly na novyj zmist, strukturu i 12-richnyj termin navchannja [Teacher training in the context of the transition of secondary school to a new content, structure and 12-year term of study]. *Vyšsha shkola*, no 1, pp. 3–11.

12. Metodichni rekomendaciji shhodo ocinjuvannja rezuljtativ navchannja uchniv 1-4- kh klasiv zakladiv zagaljnoji serednjoji osvity [Methodical recommendations for assessing the learning outcomes of students in grades 1-4 of general secondary education] (2021). Nakaz MON Ukrainy vid 13.07.2021 No 813.

13. Navchalni prohramy dlja 1-4 klasiv. Prohramy Novoji ukrajinsjkoji shkoly [Curricula for grades 1-4. New Ukrainian school programs] (2021). Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli> (accessed 13 August 2021).

14. Popelyshyn Ju.P. (2020). Osoblyvosti orghanizaciji navchannja u pochatkovykh klasakh Kanady ta perspektyvy jikh zaprovadzhennja v ukrajinsjkyj osvitnij prostir [Features of the organization of education in the primary grades of Canada and the prospects of their introduction into the Ukrainian educational space]. *Proceedings of the Integhracija osvity, nauky ta biznesu v suchasnomu seredovyshhi: litni dysputy. Pedagoghichni nauky (Ukraine, Dnipro, August 17-18, 2020)*, Dnipro, pp. 370-372.

15. Pro zatverdzhennja Sanitarnogho rehhlamentu dlja zakladiv zagaljnoji serednjoji osvity [About the statement of Sanitary regulations for establishments of general secondary education] (2020). Nakaz MOZ Ukrainy vid 25.09.2020 No 2205.

16. Pro osvitu [About education] (2017). Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 No 2145-VIII.

17. Romanchuk A.I. (2018). Aktualjni problemy reformuvannja pochatkovoji osvity Ukrainy v suchasnykh umovakh [Actual problems of reforming primary education in Ukraine in modern conditions]. *Naukovi zapysky*

Nacionaljnogho pedagoghichnogho universytetu im. M. P. Draghomanova. Serija: Pedagoghichni nauky, vol. 140, pp. 180-185.

18. Skyba M. (2019). Krashhe razom. Shho take pedagoghika partnerstva i navishho vona v NUSh. Retrieved from: <https://nus.org.ua/articles/pedagogika-partnerstva-shho-tse-take-ta-yak-zrozumity-chy-vona-ye-u-shkoli/> (accessed 13 August 2021).